

Eettisen kehitysviestinnän ohjeet

fingo

Nämä ohjeet koskevat kansalaisjärjestöjen eettistä kehitysviestintää – mukaan lukien varainhankinnallinen viestintä. Ohjeistukseen sitoutuvien järjestöjen tavoitteena on saavuttaa ohjeiden linjaukset omassa toiminnassaan. Ohjeiden sisältämät keskeiset termit on avattu tämän dokumentin lopussa.

Jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä on mahdotonta määritellä yksiselitteistä toimintaohjetta kaikkiin viestinnällisiin tilanteisiin: tärkeintä on pyrkimys toimia ohjeiden mukaisesti. Viestinnän eettisyyden kehittäminen on järjestöille jatkuva ja yhteinen oppimisprosessi, ja nämä ohjeet elävä dokumentti, jota tarkastellaan ja päivitetään vuosittain.

Tämä ohjeiden versio on vuodelta 2024.

Läpileikkaava arvolupaus

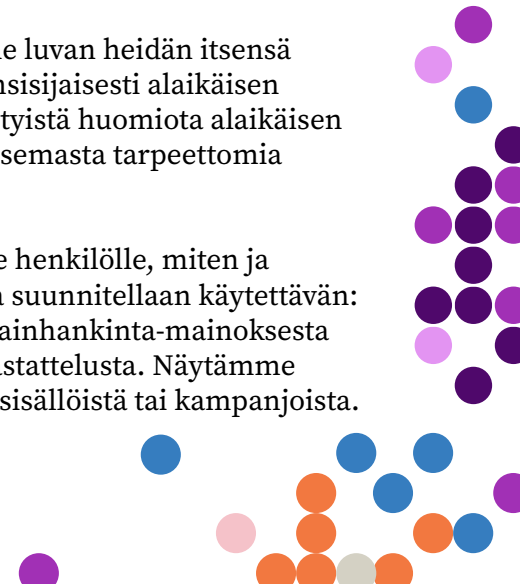
Viestintämme perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja edistämiseen sekä do no harm -periaatteeseen. Tavoitteenamme on edistää globaalia solidaarisuutta ja vähentää eriarvoisuutta.

Kolme sitoumusta

1. Asetamme ihmiset etusijalle

- 1.1. Asetamme viestinnässämme esiintyvän henkilön sekä hänen yhteisönsä oikeudet, turvallisuuden ja edun kaikessa etusijalle. Viestintä ei saa aiheuttaa sisällössä esiintyvälle henkilölle tai hänen yhteisölleen vahinkoa.
- 1.2. Kerromme ihmisten tarinat yhtä kunnioittavasti kuin haluaisimme, että oma tai läheisemme tarina kerrottaisiin vastaavassa tilanteessa.
- 1.3. Viestinnässämme esiintyvä henkilö tekee yhteistyötä omasta tahdostaan, ja hänellä on aito mahdollisuus kieltäytyä. Lupa on myös mahdollista peruuttaa jälkikäteen, jos olosuhteet ovat muuttuneet merkittävästi. Kysymme aina luvan selkeästi ja jätämme haastateltaville edustamamme järjestön yhteystiedot.

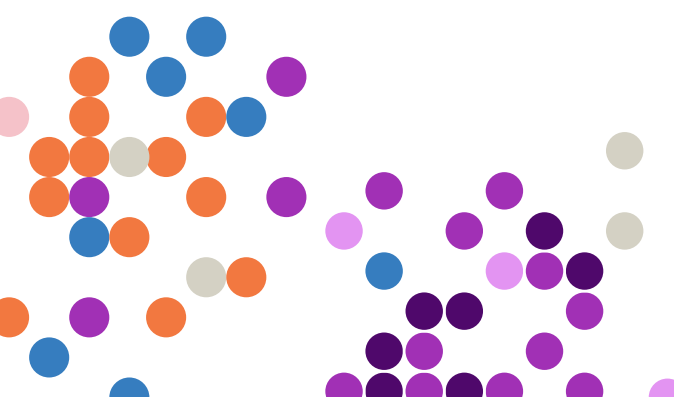
- 1.4. Viestintäsisällössä esiintyvällä henkilöllä on mahdollisuus päättää, haluaako hän esiintyä omalla nimellään ja kuvallaan. Kunnioitamme hänen päätöstään. Jos tilanteeseen sisältyy varteenotettavia riskejä haastateltavalle tai hänen yhteisölleen, emme julkaise tunnistettavia henkilötietoja.
- 1.5. Kun haastattelemme alaikäisiä, kysymme luvan heidän itsensä lisäksi myös huoltajalta – huomioiden ensisijaisesti alaikäisen edun ja turvallisuuden. Kiinnitämme erityistä huomiota alaikäisen yksityisyydensuojaan ja vältämme julkaisemasta tarpeettomia henkilötietoja.
- 1.6. Kerromme viestinnässämme esiintyvälle henkilölle, miten ja minkä tyyppisissä sisällöissä materiaalia suunnitellaan käytettävän: tuomme ilmi, onko kyse esimerkiksi varainhankinta-mainoksesta tai verkkosivuillamme julkaistavasta haastattelusta. Näytämme haastateltavalle esimerkkejä vastaavista sisällöistä tai kampanjoista.

- 1.7. Pyrimme ennaltaehkäisemään ja minimoimaan viestintäsisällöistä mahdollisesti aiheutuvat riskit niissä esiintyvälle henkilölle ja hänen yhteisölleen. Keskustelemme henkilön kanssa siitä, minkälaisia vaikutuksia sisällön esittämisellä voi olla hänelle ja hänen yhteisölleen.
- 1.8. Käytämme osaavaa tulkkia, jos puhumme haastateltavan henkilön kanssa eri kieltä. Tulkkimme toimivat luotettavasti ja eettisesti sekä ymmärtävät paikallista tilannetta. Hyödynnämme tarpeen mukaan myös vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, kuten kuvakommunikaatiota.
- 1.9. Varaudumme riskitasojen muuttumiseen. Olemme valmiita esimerkiksi poistamaan ihmisiä tai yhteisöjä esittäviä viestintämateriaaleja, jos materiaalien esittäminen muuttuu vaaralliseksi näille ihmisille tai yhteisöille.
- 1.10. Teemme eron viestintämateriaalien toteuttamisen ja muun yhteistyön välillä. Ilmaiseimme ihmisille ja yhteisöille selkeästi, että kieltäytyminen esimerkiksi haastattelusta ei vaikuta muuhun yhteistyöhön millään muotoa.
- 1.11. Viestintää varten kerättyjä tietoja ja materiaaleja säilytetään tiedot keränneen organisaation toimesta turvallisesti, jotta ulkopuolisilla ei ole pääsyä tietoihin.

2. Puramme aktiivisesti eriarvoisuutta ylläpitäviä stereotyyppioita ja mielikuvia

- 2.1. Puramme aktiivisesti sukupuoleen, ihonväriin, uskontoon, vammaisuuteen ja muihin ominaisuuksiin sekä paikkoihin liitettyjä vahingollisia stereotyyppioita.
- 2.2. Käytämme kieltä ja kuvastoa, joka edistää yhdenvertaisuutta.
- 2.3. Kerromme ihmisistä, yhteisöistä ja heidän kotimaidensa tilanteista todenmukaisesti, tarkasti, kunnioittavasti, inklusiivisesti ja tuomme esiin tapahtumien kontekstin, eli asiayhteyden.
- 2.4. Tunnustamme ja esitämme haastateltavamme aktiivisena, sopeutumiskykyisenä ja osaavana toimijana sekä yllättävissäkin rooleissa. Emme kehystä ihmisiä yksinomaan uhreiksi, mutta emme myöskään lakaise heidän kokemiaan haasteita maton alle.
- 2.5. Aina, kun mahdollista taustoitamme kattavasti ja vältämme turhaa yleistämistä sekä monimutkaisten tilanteiden yksinkertaistamista. Tuomme esiin taustasyitä ihmisten kokemiin haasteisiin ja autamme yleisöjämme ymmärtämään laajemman kokonaisuuden. Lyhyissä sisällöissä pyrimme ohjaamaan yleisöjämme taustatiedon äärelle.

-
- 2.6.** Olemme avoimia ja läpinäkyviä: emme luo virheellisiä mielikuvia, joissa järjestömme, tukijamme tai lahjoittajamme ovat yksin ratkaisevassa roolissa. Tuomme esiin myös työmme haasteita.
- 2.7.** Vetoamme maailmanlaajuiseen yhteenkuuluvuuteen, ihmisten väliseen solidaarisuuteen ja haluun edistää oikeudenmukaisuutta. Viestintämme tarjoaa yleisöillemme mahdollisuuden samaistua ihmisiin, yhteisöihin ja heidän kokemuksiinsa haasteisiin.
- 2.8.** Olemme ratkaisukeskeisiä ja nostamme esiin toivoon pohjautuvia näkökulmia – emme tyydy siis vain esittelemään ongelmia. Puramme kuitenkin myös myönteisiä stereotyyppioita.
- 2.9.** Pyrimme aktiivisesti tunnistamaan omia ennakkoluulojamme ja etuoikeuksiamme sekä sitä, miten ne vaikuttavat tapoihimme viestiä – ymmärrämme, että tämä on jatkuva prosessi ja vaatii itsereflektointia, eli omien ajatusmallien, kokemusten ja toiminnan pohtimista. Luomme ilmapiirin, joka on antirasistinen, refleктоiva ja oppiva.
- 2.10.** Arvioimme viestintäämme kriittisesti ja säännöllisesti eri näkökulmista. Otamme arviointiin mukaan eri taustoista tulevia ihmisiä.

3. Suunnittelemme ja teemme yhdessä

- 3.1.** Kunnioitamme ja noudatamme viestinnässämme ei mitään meistä ilman meitä -periaatetta.
- 3.2.** Suunnittelemme ja toteutamme viestintää yhdessä ja tasa-arvoisesti paikallisten kumppanijärjestöjemme ja niiden yhteisöjen kanssa, jotka esiintyvät viestintämateriaaleissamme.
- 3.3.** Kysymme aktiivisesti paikallisilta kumppaneiltamme, asiantuntijoilta ja haastateltaviltamme, minkälaista viestintää meidän tulisi esittää Suomessa.
- 3.4.** Tuomme esiin kumppanijärjestöjemme sekä paikallisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen keskeisen roolin omien yhteiskuntiansa kehityskysymysten ja kriisitilanteiden ratkaisijoina.
- 3.5.** Alihankinnoissa suosimme paikallisia verkostoja: esimerkiksi valokuvaajia, videokuvaajia, viestinnän asiantuntijoita ja graafisia suunnittelijoita. Painotamme alihankinnoissa inklusiivisuutta, eli palkkaamme esimerkiksi vähemmistöihin kuuluvia asiantuntijoita.
- 3.6.** Kumppanimme, asiantuntijamme ja haastateltavamme kertovat viestintämateriaaleissamme tarinansa omilla sanoillaan. Emme ohjaa viestintää esimerkiksi ennakkoon laaditulla, tarkalla käsikirjoituksella.
- 3.7.** Emme käytä ammattisanastoa tai jargonia, joka voi hämmentää yleisöjämme, haastateltaviamme tai kollegojamme. Käytämme kieltä ja työskentelytapoja, joita kaikkien on helppo ymmärtää.
- 3.8.** Pyrimme demokratisoimaan julkista keskustelua nostamalla kaikessa viestinnässämme esille moninaisia ääniä ja tarinoita – niin Suomesta kuin eri puolilta maailmaa.

Sanastoa

Ableismi

Ableismi viittaa käsitykseen, jossa vammattomuutta pidetään normaalina. Tällöin vammaisuus on "ei-normaalia" ja vammainen ihminen koetaan ulkopuolisena, erilaisena ja muita huonompana. Ableismi ilmenee usein esimerkiksi asenteissa ja rakenteellisena syrjintänä.

Antirasismi

Antirasismi on aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismien muotoja vastaan. Antirasistinen toiminta vähentää etnistä syrjintää, syrjivien käytäntöjen vaikutuksia ja kielteisiä ennakkoluuloja. Antirasismissa on olennaista oman tietoisuuden kasvattaminen rasismista, oman roolin ymmärtäminen ja aktiivinen toiminta rasismia vastaan.

Do no harm -periaate

Do no harm -periaatteen tarkoitus on varmistaa, ettei toiminnalla aiheuteta tahallisesti tai tahattomasti haittaa. Omat hyvää tarkoittavat toiminnot eivät saa vahingossakaan aiheuttaa vahinkoa haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille.

Ei mitään meistä ilman meitä -periaate

Ei mitään meistä ilman meitä -periaate korostaa, että yhteisöjen ja ihmisten on päästävä osallistumaan heitä itseään koskevien asioiden päätöksentekoon ja suunnitteluun. Periaate pyrkii varmistamaan, että päätökset tehdään oikeudenmukaisesti ja yhteistyössä, eikä niitä tehdä ilman asianosaisten osallistumista tai kuulemista.

Inklusiivisuus

Inklusiivisuus tarkoittaa yhdenvertaista, syrjimätöntä sekä kaikkia osallistavaa ja mukaan ottavaa toimintatapaa. Inklusiivisessa toimintatavassa kaikki asianosaiset tuntevat olonsa tervetulleiksi. Inklusiivisuus on kytköksissä monimuotoisuus-käsitteeseen, joka

tarkoittaa ryhmässä olevien ihmisten erilaisuutta muun muassa sukupuolen, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen, vammaisuuden ja kansallisen taustan osalta.

Kuvakommunikaatio

Kuvakommunikaatio on viestintää tukeva menetelmä, jota käyttävät esimerkiksi henkilöt, joilla on vaikeuksia tuottaa tai ymmärtää puhetta. Kuvakommunikaatiota voi toteuttaa esimerkiksi kuvakorttien avulla tai piirtämällä.

Positiiviset stereotyytit

Positiivinen stereotyyppi on tiettyyn väestöryhmään liitetty, suotuisaksi tulkittu yleistys, kuten ahkeruus tai iloisuus. Positiiviset stereotyytit voivat olla monin tavoin ongelmallisia: Ne typistävät negatiivisten stereotyypioiden tapaan ihmisiä yksinkertaistettuihin luokkiin ja voivat luoda epärealistisia odotuksia tai ratkaisuja.

Vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät

Vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmillä (puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio) tarkoitetaan laitteita, järjestelmiä ja työkaluja, jotka täydentävät tai kompensoivat puhutun kielen tuottamista tai ymmärtämistä.

Valkoisen pelastajan kompleksi

Valkoisen pelastajan kompleksi viittaa ilmiöön, jossa etuoikeutettu henkilö (yleensä valkoihoinen) auttaa heikommassa asemassa olevia ihmisiä (yleensä ei-valkoihoisia). Auttaminen saattaa palvella enemmän auttajaa kuin autettavaa ja pitkän tähtäimen vaikutukset voivat olla hyvinkin haitallisia. Ilmiö asettaa valkoisen pelastajan ongelmallisesti aktiiviseen auttajan rooliin ja ei-autettavat henkilöt passiivisiksi avun kohteiksi. Näin sivuutetaan paikallisten ihmisten ja yhteisöjen oma rooli sekä tilanteen taustalla vaikuttavia rakenteellisia ongelmia.

tingo

